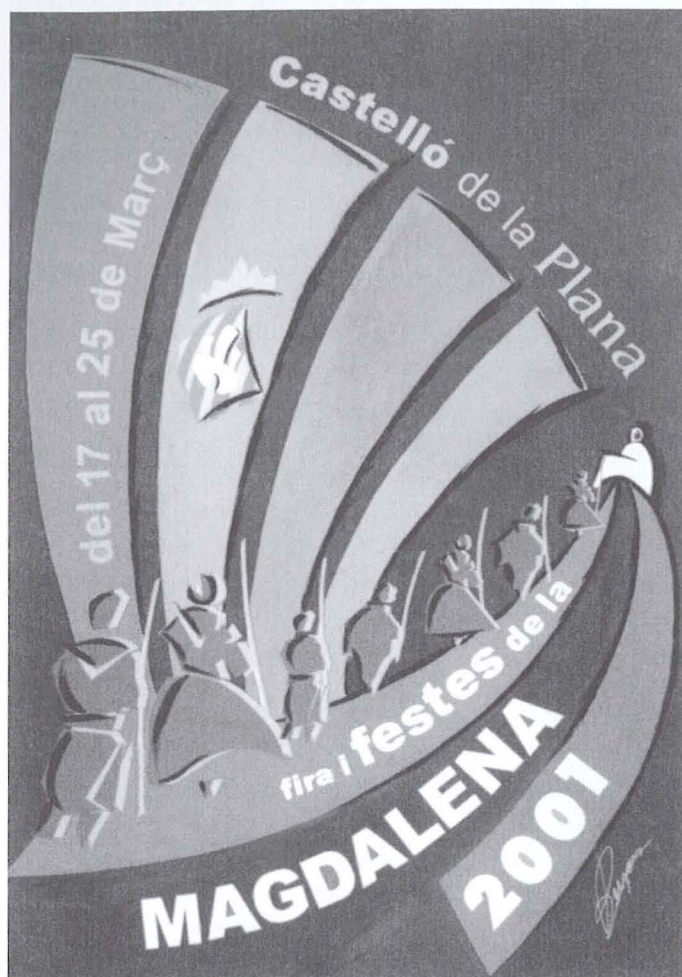

REVISTA DE CULTURA I DE FESTA

Federació Colles de Castelló *Hivern de 2000* ANY V, número 15

"Esclat de llum", de Reyes Carceller

SUMARI

- 2 **Informació:** Memòria d'Activitats 2000-2001
- 3 **Magdalena 2001:** I Homenatge de Castelló a la Dolçaina i el Tabal
- 4 XII Campionat Mundial de Boli
- 5 **Activitats Culturals:** Exposició *del fanal a la gaiata*
- 7 **Notícies:** *Xafardecolles*
- 8 **Al voltant del nom de les Colles:** Colla Xaloc
- 9 Colla Anem, anem
- 10 **Opinió:** Un futur que mira cap al passat
- 12 **Opinió:** A propòsit del carrer magdalener
- 14 **Uns Altres pobles:** Escenes de l'Índia: una nit a Benarés
- 15 **Informació**

EDITORIAL

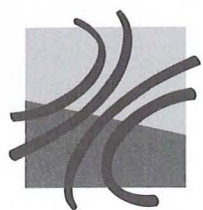
Amb l'entrada d'un nou any, hem encetat segle i mil·lenni. Per tant, les pròximes festes de la Magdalena seran un moment adient per celebrar aquest esdeveniment.

Però, el temps passa que és una barbaritat, i els anys en què quatre homenots de Castelló van decidir el redreçament de les festes fundacionals de la ciutat s'hi allunyen, inexorablement.

Passen els anys i la festa ha de saber estar a l'altura dels temps que corren. Potser hi haja coses a millorar. Això és una possibilitat per començar a fer una anàlisi de la festa. I és que alguns elements que vertebraven la festa, allà pels vols de l'any 1945, a hores d'ara, als albors d'una nova Era —l'era de la comunicació, de *l'aldea global*, i de l'Internet— semblen caducs. Potser no han sabut resistir el pas del temps, que és el jutge que al capdavant sol deixar cada cosa al seu lloc.

Ha arribat l'hora perquè els diferents estaments que componen la festa s'asseguen per parlar-ne, obertament i sense embagues, sobre el futur de la festa. Perquè som de l'opinió que encara queda molta tasca a fer.

Però, ara potser no és el moment. Deixem-ho córrer, que venen Festes. Fruïm-les, gaudim de la setmana magdalenera que, en acabar, ens haurem d'aplegar, tots ensems, per esbrinar el futur de la festa. Bé, això sí, realment, n'hi ha alguna cosa a parlar.

INFORMACIÓ

Revista quadrimestral
Hivern 2000
Any V, número 15
Castelló de la Plana (la Plana Alta)
Tiratge de 500 exemplars
Preu de subscripció anual: 1000 ptes.
Preu de subscripció fora vila: 1300 ptes.

President Vicente de Juan Martínez
Director Joan Bta. Campos i Cruaïnes

Consell de redacció

Manuel Carceller Safont Josep Antoni Pradells i Puig
Joan Josep Trilles Font Antoni Royo Pérez
Josep Porcar Museros Sònia Sanz i Alegre

Dibuixos

Luis Vellón, José Caño, Neus Cruaïnes, José Alonso

Edita

Federació Colles de Castelló

Imprimeix

Graphic Group, S.A. - Pol. Ind. Els Xiprers, 12 - Castelló
Dip. Leg. CS-80-96

Presentació d'originals

Centre Municipal de Cultura, carrer d'Antoni Maura, núm 4
12001 Castelló

Nota

"Plaça Major" no es fa responsable de l'opinió dels seus col·laboradors
en els treballs publicats, ni s'hi identifica necessàriament

MEMÒRIA D'ACTIVITATS DE LA FEDERACIÓ COLLES DE CASTELLÓ

—PERÍODE 2000-2001—

Hivern

VII Curs d'ensenyament de l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal.

VIII Campionat intercolles de futbol sala.

XII Campionat mundial de Boli.

Sortida al carrer del núm. 15 de la revista **Plaça Major (Hivern de 2000)**

Magdalena 2001

Dia 17 de març

Participació a la **Cavalcada del Pregó**, amb la sortida d'una carrossa costumista de la Colla La Panolla, i l'actuació de l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal.

Dia 19 de març

Participació al **Pregó Infantil**.

VIII Sopar de Colles, al recinte de la Pèrgola.

Dia 21 de març

Acte d'**Exaltació de la Dolçaina i Tabal**, a la plaça Santa Clara.

Dia 25 de març

Final del **XII Campionat Mundial de Boli**, a l'andana del parc de Ribalta.

Primavera

Maig

Acte de Cloenda del **VII é Curs d'ensenyament de l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal**.

Juny

Setmana cultural al voltant de la **Festa de Sant Joan** (xerrades, actuacions musicals, visita al Planetari, jocs tradicionals, focs, dimonis, etc).

Sortida al carrer del núm. 16 de la revista **Plaça Major (Primavera 2001)**

Solstici d'estiu

Dia 23 de juny

Festa de la Nit de Sant Joan, a la platja del Pinar. Sopar de pa i porta.

Setembre

Sortida al carrer del núm. 17 de la revista **Plaça Major (Monogràfic 750 Aniversari de la fundació de Castelló)**

Tornà de la Romeria 95. Basílica del Lledó. Foto: Antonio Pradas. Fotoprensa 96

Amb el suport de la

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

MAGDALENA 2001

1r HOMENATGE DE CASTELLÓ A LA DOLÇAINA I EL TABAL I HOMENATGE A VICENT BARBERÀ VALLS "KARIK"

Com cada any, el tercer diumenge de Quaresma, arriba la nostra festa. Aquest any trobarem canvis significatius dins el programa de festes: recuperem actes quasi oblidats com el "Coso Multicolor", però, també podrem assistir a actes nous, que gràcies a la iniciativa i l'esforç d'alguns membres d'ens vinculats seran una realitat enguany, amb la il·lusió perquè tinguem una continuïtat i que arrel·len dins del programa.

Segur que vosaltres, any darrere any, en passar la Magdalena, feu una reflexió de com han estat les festes. Nosaltres, a la Colla Xaloc també la vam fer. El que vam trobar a faltar va ser un acte institucionalitzat on la dolçaina i el tabal foren els protagonistes. Hi ha actes on els nostres instruments són una part molt important, com per exemple les actuacions dels grups de Dansa, companyies de teatre de carrer, pregons, desfilades..., però que no se'ls dona la importància que realment tenen, ja que sense la música tradicional aquests actes no serien els mateixos. També hi ha gent que gaudeix escoltant el so cridaner de les nostres dolçaines i tabals, i quasi sempre ho fa, gràcies a alguns espontanis que irrompen en els actes programats. Potser per això ens vam decidir a portar aquest projecte endavant i, recolzats per la Federació de Colles, el vam presentar a la Junta de Festes. Avui aquest projecte és una realitat, i el dimecres 21 de març de 2001 es celebrarà el **1r HOMENATGE DE CASTELLÓ A LA DOLÇAINA I EL TABAL**. Els actes programats són:

—A les 12:30 h, concentració a la plaça Major de les agrupacions participants, des d'on iniciaran una cercavila pels principals carrers de la ciutat, finalitzant a la Plaça del Primer Molí, moments abans de la "Masclitada".

—A les 19 h, es tornaran a concentrar a la plaça Maria Agustina per recórrer els carrers Sant Lluís, Enmig, Porta del Sol, Gasset, Major i plaça de Sta. Clara.

—A les 20 h, a la plaça Santa Clara, les agrupacions

següents: Colla de dolçainers i tabaletes de Castelló, Escola de dolçaina i tabal de Grau, Colla "El Soroll", Colla "El Gínjol", Agrupació Musical DIT, Colla "La Plana", Colla "El Fadri", Escola Municipal de dolçaina i tabal de Castelló i Colla "Xaloc" interpretaran peces del seu repertori i a continuació es durà a terme l'homenatge a **VICENT BARBERÀ VALLS "KARIK"**.

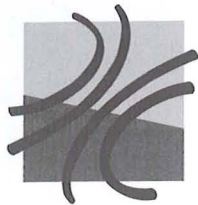
Vicent Barberà "Karik" era un personatge entranyable. Foto: Juanjo Trilles

Què us he de contar de Karik..., aquell dolçainer que animava tothom, amb el seu riure amagat pel seu bigoti d'artista, d'esperit jove (potser per l'anecdòtica data en què va nàixer, un 29 de febrer, clar, sols s'envellia una volta cada 4 anys) i d'un caràcter casolà, que era igual on anava, sempre saludava a tots. Era més que conegut a la ciutat de Castelló. Primer pels seus moderns pentinats, que feren que als anys 70

moltes jovenetes fessen cua a la porta de sa casa, tot seguit per la creació de l'escola de perruqueria, tots volien aprendre d'ell.

Les seues afeccions l'han arrelat molt a la gent i al seu entorn, ja que era un seguidor del C.D. Castelló en les bones temporades i en les dolentes; també era caçador i pescador de canya, però sense dubte el que més li agradava era fer ballar i riure la gent i per això, un bon dia es va llançar a fer tocates amb la seua dolçaina de noguer, per tal d'animar la festa al Mercadet de Sant Antoni. Després de rialles i burles, va deixar de ser autodidacta i va acudir a classes de dolçaina, a l'Associació veïnal dels Mestrets. Amb el temps es va incorporar a la Colla el Fadri, on va viure la música tradicional de la seua terra, portant-la arreu de tota la província, i fins i tot a l'estranger.

Qui no ha sentit parlar mai de Karik? Ell coneixia a tot el món i part de l'altre, per això, ens va deixar la passada Magdalena, per a portar la seua música i alegria a altres llocs desconeguts per nosaltres.

MAGDALENA 2001

XII CAMPIONAT MUNDIAL DE BOLI.

EL JOC DEL BOLI

Amb motiu de la celebració del XII Campionat Mundial de Boli que organitza la Federació de Colles i que tindrà lloc a les pròximes festes de la Magdalena de 2001, hem cregut adient de transcriure per a tots els interessats les particularitats d'aquest joc, tan arrelat a les nostres comarques. La competició tindrà, lloc del 3 al 25 de març, a l'andana del passeig de Ribalta.

Desenvolupament del joc

1) Es juga per equips de quatre persones. Trau inicialment l'equip que d'una paletada allunya més el Boli.

2) Tenen dret a traure successivament una vegada tots els jugadors de l'equip.

3) El jugador que trau, llança el Boli i l'equip contrari es posa davant per empomar-lo. No es traurà fins que després de dir "Boli", el contrari conteste "Dali". La mà no tocarà terra mentre s'empoma.

4) Cas que s'empome el boli, l'eixida passa al jugador següent del mateix equip.

5) Si el Boli no ha sigut empomat, l'equip contrari llançarà el boli a mà des del punt de caiguda per intentar encertar la paleta (matar-la), i si es fa també passarà a traure el jugador següent del mateix equip.

Durant aquest llançament la paleta estarà plantada o gitada i

el jugador es podrà traslladar paral·lelament fins a situar-se davant del Boli, segons qui haja dit abans "NI PLANTAR NI ESCÒRRER" o bé "PLANTAR I ESCÒRRER", qüestió que dirimirà l'àrbit.

6) Cas que no es mate la paleta, el jugador té dret a tres paletades successives per allunyar el Boli i l'altre equip pot empomar-lo també durant aquests tres llançaments. La distància mínima del llançador a l'empomador serà de quatre passes.

7) Si el Boli no ha sigut empomat durant les tres primeres paletades, el jugador que trau estimarà la distància existent fins al punt de traure, mesurada amb la pròpia paleta.

8) Si l'equip contrari no les accepta, les mesurarà, evitant "llaurar", i si no hi estan, el traure passa al jugador següent, i si hi estan, l'equip que trau s'annotarà el doble de les paletades que han estimat.

9) El joc es repeteix fins que tots els jugadors de l'equip esgoten el seu torn de traure, moment en què el traure passarà a l'equip contrari.

10) Guanyarà la partida l'equip que aconseguisca major puntuació després d'haver tret tres vegades cada equip o bé arribe abans a 600 punts.

ACTIVITATS CULTURALS

DEL FANAL A LA GAIATA

Després d'un temps de preparació i de recerca de la documentació necessària, la Colla Pastoret va inaugurar el passat dia 20 de febrer, a la sala d'exposicions de la **Casa Abadia** —davant l'edició del seu sisè llibret i amb motiu de la Magdalena 2001, que ja la tenim ací— l'exposició titulada **“DEL FANAL A LA GAIATA”**.

Aquesta era una idea que ens va sorgir ara fa dos anys i que, finalment, ha pogut veure la llum: una exposició paral·lela a l'edició del mateix llibret. La nostra il·lusió es va

acomplir i l'esdeveniment va comptar amb la col·laboració de la **Fundació Bancaixa** i l'**Excm. Ajuntament de Castelló**.

L'exposició va romandre a la Casa Abadia del 20 al 25 de febrer i, a part de fer referència al nostre llibret, tenia com a finalitat el fer arribar a la gent de Castelló la nostra visió sobre l'evolució del fanal en les festes fundacionals de la ciutat i en el seu principal símbol —**la Gaiata**—; prenent el fanal en llur camí des del Castell Vell a la Plana com si fóra la nostra primera gaiata.

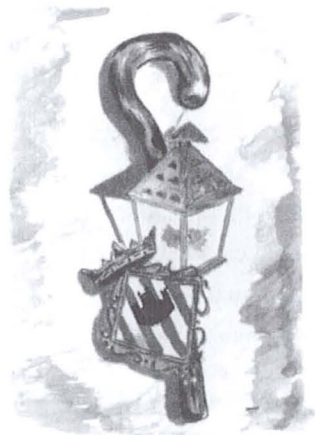
En l'esmentada exposició també es van poder observar diferents tipus de **fanals**: els domèstics —per a il·luminació, simplement—, els d'oficis com ara el de carreter, els del ferrocarril, i, d'altres més cridaners que es feien servir per a decoració. No obstant això, cal dir que la base de tots ells, és el fanal.

També s'hi pogueren veure els diferents models de gaiates individuals; les més antigues procedents del **museu etnològic de Fadrell** i les restants, una de la colla **La Font Trencà** i les altres de la colla **Pastoret**, totes dues dels darrers anys en què es celebrà el concurs de **gaiates individuals**, en el 1995.

Com a remat, les set maquetes de **gaiates monumentals** —cinc d'elles procedents de la **Junta de Festes**—, les quals van ser aportades pels sectors de les gaiates guanyadores del primer premi en anys anteriors. Al destacar-ne una de molt particular: ens referim a la de l'artista gaiater, **Paco Esteve**, i la darrera, però no menys significativa, de l'artista **Vicent Bernat**.

Esperant que per a tots aquells que pogueren veure l'exposició fora del seu gust. Aprofitem aquest article per agrair la col·laboració i participació de tots.

Colla Pastoret

MAGDALENA 2001

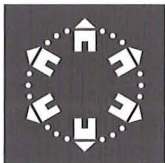
DEL FANAL A LA GAIATA

Exposició al Centre Cultural
CASA ABADIA BANCAIXA

Plaça de la Herva, s/n
del 20 al 25 de Febrer

Inauguració, dia 20 de Febrer a les 20'00 hores

Associació Cultural Colla Pastoret
CASTELLÓ DE LA PLANA

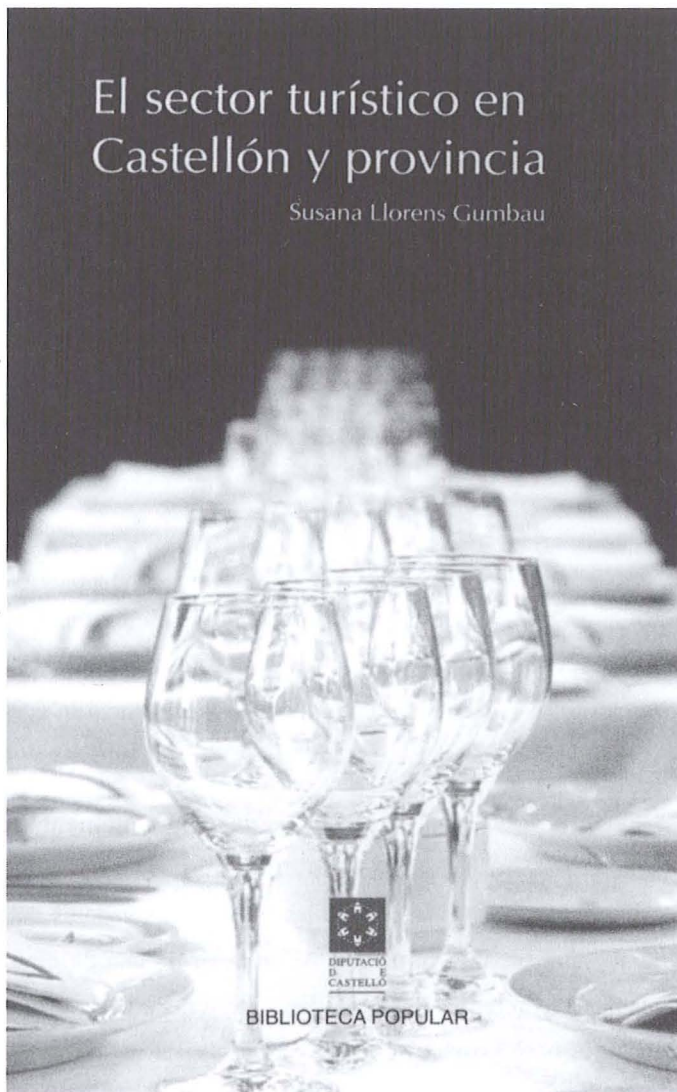

DIPUTACIÓ
D E
CASTELLÓ

El sector Turístic en Castellón y Provincia

*Excma. Diputació Provincial
de Castelló. 2000*
BIBLIOTECA POPULAR

Susana Llorens Gumbau

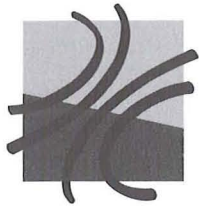
El sector turístic a Castelló i a la seua província s'esdevé una de les majors fonts d'ingressos econòmics en vies de desenvolupament i creixement. Es tracta d'un sector que canvia constantment i que considera la professionalitat de tots els nivells del factor humà com a un aspecte fonamental per a l'èxit empresarial. Per això, ens cal de dissenyar i impartir programes de formació que s'hi ajusten a les necessitats formatives dels treballadors, per tal de millorar la qualificació dels recursos humans i poder dotar el sector turístic de Castelló i la seua província de la qualitat necessària per a competir amb altres indústries turístiques del mercat.

És per això que aquest treball —que forma part del projecte de beca que va ser subvencionat per la Excma. Diputació Provincial de Castelló (PE191296)— mostra una revisió de la literatura sobre la formació contínua en general, i també de la problemàtica de la formació en el sector turístic de Castelló i la seua província.

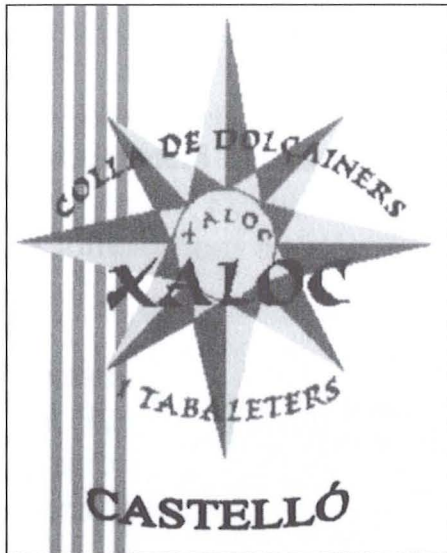
A més a més, es presenta l'elaboració d'una sèrie d'instruments per a detectar les necessitats formatives de la gerència, la supervisió i el personal de contacte amb el públic d'organitzacions hoteleres de turisme costaner i rural, que garantisquen el disseny de plans i programes de formació que s'ajusten a les exigències del sector i a la problemàtica que s'analitza.

(Extret de la contraportada de la publicació)

AL VOLTANT DELS NOMS DE LES COLLES

Colla de dolçainers i tabaleters "XALOC"

La nostra colla va nèixer de la inquietud d'un grup d'amics, per divulgar la música tradicional de la nostra terra, que, com ja us podeu imaginar, n'està composta principalment de peces per a dolçaina i tabal, dos instruments característics que amenitzen els dies de festa, les processons, els passacarrers i les despertades. I això és possible gràcies al so tan agut en forma de melodia que presenta la dolçaina i l'acompanyament rítmic que fa el tabal. Segons la finalitat o el propòsit de la festa, s'interpreten diferents i variats gèneres de cançons, que poden ser: polques, havaneres, valsos, dianes, simfonies, balls, jotes,...

En l'actualitat, la nostra colla, està formada per "vint-i-un músics", dels quals nou en són tabals (o percussionistes) i dotze dolçaines, encara que sovint ens hi acompanyen molts altres amics i familiars.

Tot i que la creació de la nostra colla és un fet recent, alguns de nosaltres ja tenim experiència en aquests instruments, perquè hem estat membres d'altres agrupacions semblants. A més a més, alguns hem participat com a monitors de l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal de Castelló. En la actualitat, alguns de nosaltres pertanyem i col·laborem amb altres grups que necessiten l'acompanyament de la nostra música, com per exemple: grups de dansa, grups d'animació, grups de dimonis, teatre, etc.

Les nostres inquietuds són les nostres finalitats, i les tenim arreplegades als estatuts de la Colla. Són les següents:

—Potenciació i divulgació de la música tradicional interpretada amb la dolçaina i el tabal.

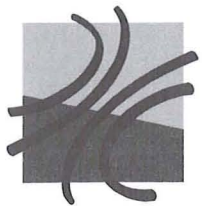
- Investigació del repertori tradicional popular de tot arreu de l'àmbit d'aquest instrument.
- Aplicació de la metodologia instrumental de la dolçaina i el tabal a altres modalitats musicals.
- Difusió de la indumentària, els costums i les tradicions al voltant d'aquests instruments.
- Participació a qualsevol acte que contribuiria al coneixement de la música interpretada amb dolçaina i tabal.
- Recol·lecció i recuperació de l'inventari musical de les nostres comarques, tant en l'àmbit exclusivament musical com altres que van acompanyats d'altres manifestacions artístiques com, per exemple, la dansa.

El nostre nom, **Colla de dolçainers i tabaleters "Xaloc"**, va sorgir de la Rosa dels Vents. Tots els músics vam acordar que volíem fer una comparació de la figura del dolçainer amb un vent, perquè aquest personatge ha de bufar tan fort com el vent per a cridar tothom a participar de la festa, (els membres de la Colla que toquen el tabal van estar d'acord amb aquest nom perquè diuen: "que encara que aquest nom no representa la manera de tocar el seu instrument.., no està malament, el canviar d'aires!..."). D'entre tots els vents van triar **Xaloc**, que bufa del sud-est.

Actuació de la Colla Xaloc

Foto: Juanjo Trilles

AL VOLTANT DELS NOMS DE LES COLLES

Anem, anem

Anar és moure's, passar d'un punt a un altre en una direcció determinada. I la festa és un camí per on els castellanencs recorren el petit sender que ens separa dels orígens. *Anem, anem* vol dir caminar per la festa, anar endavant amb pas ferm, deixant petja, sempre endavant. Anar és també una manera de moure's, de dirigir-se'n d'un indret a un altre, que no és ni un *ací* ni un *aquí*: una acció que ve indicada per una determinació circumstancial.

Com si fora un símbol, el nom d'aquesta Colla és una veu que es fa festa. I ells ho sabem. Algú els va empeltar ja fa temps aquell deure de genealogia dels castellanencs: anar a la Magdalena, complir amb el ritual. Retre testimoniatge anual de fidelitat a uns orígens. Ser poble amb el poble. Saber d'on venim per si de cas volem anar a algun lloc. Poca broma!

Anem, anem. En efecte, això és el que diu la cançó, que cada Magdalena es fa himne: "Anem, anem, seguim tots a la processó./Seguiu avant, no vos deixeu cap rossegó./ Farem tragueta a Sant Roc./matarem el cuc allí,/ i després què dirà, i després que dirà/ que no som d'ací..."

L'encapçalament del popular pas-doble de **Sánchez i**

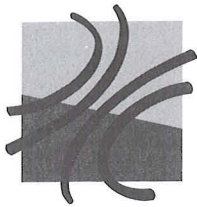
Pepito Garcia es emprat ací com a signe d'identitat d'una colla. Aquest grup d'entusiastes castellanencs que un dia, a les embostes de l'any 1996 van decidir aplegar-se per formar colla. I, segons diuen, van elegir aquest nom, precisament aquest, per considerar-lo molt fester, molt tradicional, i castellanenc.

La significació que li donen al mot és ben clara: Anem, anem és sinònim d'acudir, d'avançar, de caminar, d'anar a la Romeria, de fer la Tornà.

Potser és per tot això que el logotip de la Colla no necessita gaires comentaris. Un disseny minimaliste, força expressiu: uns peus que avancen, que deixen petjada, uns peus que no sabem ben bé si van o venen —tant se val!—. Potser es tracta de l'empenta del primer romer, aquell pioner que caminà quan la nit es va fer dia... —sembla clar que camina cap a l'ermita de Santa Maria Magdalena del castell Vell, els orígens— i, en fer-ho ens convidava a participar-hi.

Uns amics de la festa que ben segur fan tragueta a Sant Roc, mengen cacaos i tramussos i li acluquen l'ull a la bóta de vi. Una Colla que ja fa temps que camina pels corriols de la festa i ens moure's fa camí. Anem, anem.

OPINIÓ

UN FUTUR QUE MIRA CAP AL PASSAT

Tres propostes per les festes de la Magdalena del nou mil·lenni

“Des de principis de segle venim dient que calia fer alguna cosa per engrandir les festes. El Maestrat sempre va acudir amb il·lusió a la nostra ciutat eixe dia gran de Castelló. Tant és així que els dies de Magdalena eren el nostre millor mercat. No tancava el comerç ni el diumenge i el dia que va voler tancar en eixe dia tan assenyalat va haver un poquet d'enrenou”. Són afirmacions del periodista **Jaime Nos** en una entrevista realitzada per **Gonzalo Puerto**, que va aparèixer en un dels primers números de la revista *Festividades*. Les afirmacions de Nos són significatives d'una de les que podríem denominar “qüestions pendents” de les festes de la Magdalena: ens referim a la seua difusió exterior.

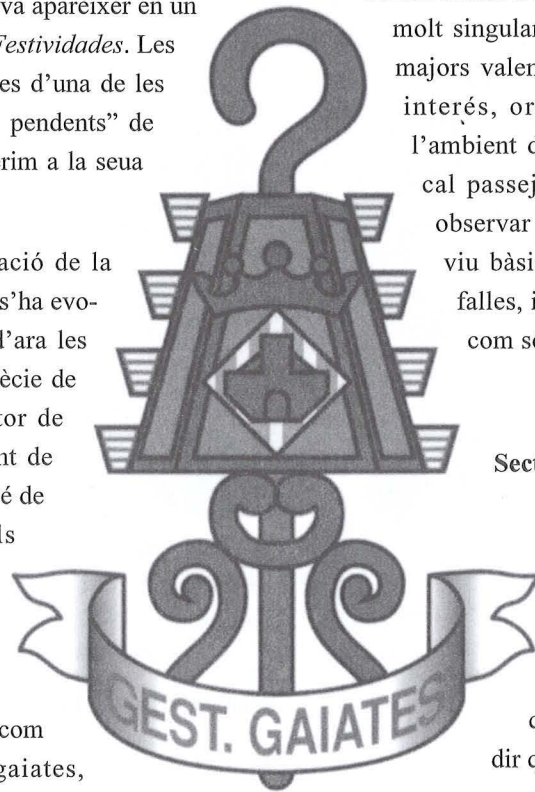
Cal reconèixer que en la participació de la gent del nostre territori més pròxim s'ha evolucionat per anar a més. A hores d'ara les festes de la Magdalena són una espècie de mitja-festa major d'un ampli sector de gent jove de la Plana, especialment de les poblacions més pròximes, i també de les comarques del Maestrat i Els Ports. Hem de considerar que actes puntuals com la fira taurina, les mostres pirotècniques, el festival de música de festa o la fira alternativa, a més del actes bàsics com Pregó, Romeria i Desfilada de gaiates, atrauen un públic que supera l'estricta convocatòria dels locals.

“Vesprades de Magdalena”

L'atractiu de les festes de la Magdalena per a la població de les comarques veïnes s'ha de basar en uns concrets actes de programa. I d'entrada han de ser la pròpia Junta de Festes de Castelló i el conjunt de l'estructura organitzativa qui valoren

què es el que cal potenciar per avançar en el camí de la difusió exterior. En la nostra opinió encara no han adquirit suficient consideració i fama exterior tots els actes de les “vesprades de Magdalena”.

Tota la variada sèrie d'espectacles de teatre i circ al carrer, de cercaviles plenes de color i imaginació i de mostres de danses donen a les festes de la Magdalena una personalitat molt singular que caracteritza Castelló entre les festes majors valencianes. Són uns moments festius de gran interès, originalitat i per a tots els públics, on l'ambient de festa es viscut per tota la gent. Només cal passejar per València en època de Falles per observar la gran diferència entre una festa que es viu bàsicament en grups associatius, que són les falles, i una festa autènticament de tota la societat com són les festes de la Magdalena.

Sectors i límits

Però, i la gaiata?, on queda la gaiata?. D'entrada la denominació de les festes majors de Castelló no és la de “Gaiates” sinó la de “Magdalena”. Recordar això pot parèixer una obvietat, però creiem que en el tema de les nostres festes podem dir que el nom fa la cosa.

Les gaiates, com a elements festius, fins l'any 1945 eren un signe més de la festa, important però no el central. Quan, amb més bona voluntat organitzativa que encert, es va decidir la divisió de la ciutat de Castelló en sectors, per crear les noves comissions territorials, no es va considerar com calia la realitat dels barris i sectors urbans. Podem dir que els sectors de les renovades festes naixien massa com una decisió “des de dalt” i massa poc com a fruit de la base social.

No hi ha per exemple una única comissió de sector que abaste

OPINIÓ

tota l'antiga vila, tot l'autèntic *Cor de la Ciutat*, incloent des de la Porta del Sol al Descarregador, i des de la plaça Nova, després avinguda del Rei, a la séquia Major, després carrer Governador, com hauria estat raonable. Es van crear sectors com el 3, a banda del 7, i es va batejar com a *Portal de l'Om* el sector 8, una denominació que en bona lògica caracteritzava només la zona del "Cor de la Ciutat". La difícil existència del sector 5, *Hort dels Corders*, que no ha participat en diverses edicions de la Magdalena, és un altre símptoma que les coses no acaben d'anar bé. No estem evidentment qüestionant cap denominació, que respon a la tradició i a la història de la ciutat, ens referim a la difícil vida d'uns sectors de la festa amb insuficient arrelament social.

No és cap casualitat que sectors nous que responen millor a la realitat dels barris de Castelló hagen quallat més com a grup organitzat, tinguen més socis, més il·lusió per les seues activitats i inclús opten a premis. Com a conclusió creiem que el nou mil·lenni hauria de portar a buscar una ordenació més racional i profitosa dels sectors gaiaters de les zones del centre de la ciutat, que es mantenen intactes des de 1945.

A pagar-ho la gaiata !

La intenció era bona però els sectors podem dir que han tingut problemes de base des de 1945, i això en una novetat del món de la festa com les comissions era signe que fallava alguna cosa. I tot això ha acabat afectant al que havíem considerat com un dels valors més bàsics: la pròpia gaiata com a monument festiu.

"No es pot parlar d'una gaiata monumental sense partir d'una sòlida base que ara no existeix". La frase era la resposta del pintor **Francisco Vidal Serrulla** a una enquesta d'un *Festividades* de la dècada del 50 sobre el futur de la festa. I creiem que l'afirmació, per desgràcia encara té actualitat. No podem acceptar com a castellanencs

i com a amants de la festa que en el tema de gaiates anem cap arrere, com els crancs, i que els monuments dels anys 40 i 50 siguen molt més bons, imaginatius i bonics que els actuals. És un tema que hauria de fer pensar.

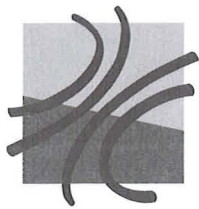
Ara, per desgràcia, no comptem amb aquella gran generació d'artesans castellanencs, d'autèntics artistes, dels 40 i 50, però tampoc està clar cap a on anem. ¿Anem potser cap a la representació de la denostada figura, considerada fins ara com a imitació fallera inacceptable? ¿O anem cap a l'abstracció, a l'estil de les fogueres experimentals d'Alacant? ¿On està l'aportació de Castelló? La resposta ja la va donar **Francisco Brevia** en la citada enquesta publicada en *Festividades*: "*lo conveniente seria prolongar la vida de la gayata*".

La gaiata hauria de millorar i molt si volem estar a l'altura de la progressiva evolució favorable de les festes. I per això caldria aconseguir dos coses bàsiques: primer, que el monument festiu siga l'autèntica prioritat i sentit d'existir de les comissions de sector; segon, que en la nit de la Festa Plena no fóra obligatori desfilar més que una part de la gaiata, que formaria part d'un conjunt monumental estàtic. Això faria possible que la gaiata aconseguira un caràcter autènticament espectacular i que recuperara protagonisme en una festa que massa vegades la deixa en un tercer terme.

Manuel Carceller

Festival Internacional de Música de Festa. Foto: Angel Sánchez. Fotoprensa 98

OPINIÓ

A PROPÒSIT DEL CARRER MAGDALENER: ELS FESTERS, LES COLLES I DEMÀ

Les festes arribem amb l'esclatada de les primeres flors. El tercer diumenge de Quaresma la festa toca a la porta dels castellanencs que, després d'haver passat una suau hivernada, sortiran de la llar per prendre possessió del carrer magdalenenc. Enrere hauran deixat els estralls de la darrera epidèmia de grip, les terribles suades, els calfreds, el rosari de mocs i flemes, el vi calent...

Encara que els temps marcege, els castellanencs sortiran al carrer i l'ocuparan durant una llarga setmana de gatzara i rebombori: les colles festeres, les comissions gaiateres, s'aplegaran deliberadament amb una finalitat comuna: anar de festa i passar-ho d'allò més bé. Els hi podreu veure per cantonades i carrers, vestits amb la brusa negra, de setí, i amb la bóta ben plena de vi. Hi haurà qui portarà una col·lecció de "pins" a sobre la pitrera. D'altres lluiran a la solapa un farcell de cintetes verdes, gomets, i altres condecoracions —certament, n'hi ha qui sembla un capità general— com a senyals d'identitat... També són gent de la festa.

Collers, Gaiaters, hostalers, venedors ambulants, saltimbanquis, gurus, gent de carrer, castellanencs i d'altres nacionalitats són els hereus d'una antiga tradició d'aquest poble que ja es fa vell —en un tres i no res haurem de celebrar el 750 Aniversari de la fundació de la ciutat, i la casa sense agranar!—, segons la qual grups d'amics i familiars, joves i grans s'hi reunien una vegada a l'any per anar, tots plegats, a les runes del Castell Vell, la metàfora pairal de la festa.

D'altra banda, hom podríem dir que en aquestes dates tan assenyalades, el castellanenc descobreix el carrer. És ben segur que l'atrafegament de la vida quotidiana, amb les presses, no ens deixa temps per conèixer el carrer. Hi ha massa trànsit, massa cotxes, massa gent. Potser conequeu algú que passa setmanes i setmanes, a la

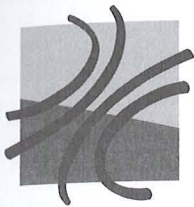
vostra ciutat, sense eixir a passejar —jo en conec a molts—. Realment, no saben què és el carrer, ni que passa al carrer, cas que hi puga ocórrer alguna cosa. I és que amb els anys, n'estic cada dia més convençut que la ciutat del segle XXI és una entelèquia estranya, un ens absurd, insofrible.

Doncs, bé. Aquesta trista realitat desapareix per uns dies. I, el carrer, aquell espai programat, tediós i rutinari —aquella vaga i limitada opció que el ciutadà del nou mil·lenni té per xafar l'asfalt— s'esvaeix en ser tocat per la canyeta màgica de la Festa, i dóna pas a una nova descoberta: reapareix el carrer d'abans, l'àgora, aquell lloc emblemàtic de convivència i de trobada, de coneixença. I és llavors quan s'esdevé la catarsi: el carrer, aquell espai que creien que s'havia esvaït, torna a ser el protagonista de la vida, l'àmbit escaient per fer una xerrada en ves tu a saber qui..., per prendre un colp d'aiguardent, per fer una xerrameca intranscendent, per malparlar del veí o de la veïna. La festa. El carrer és.

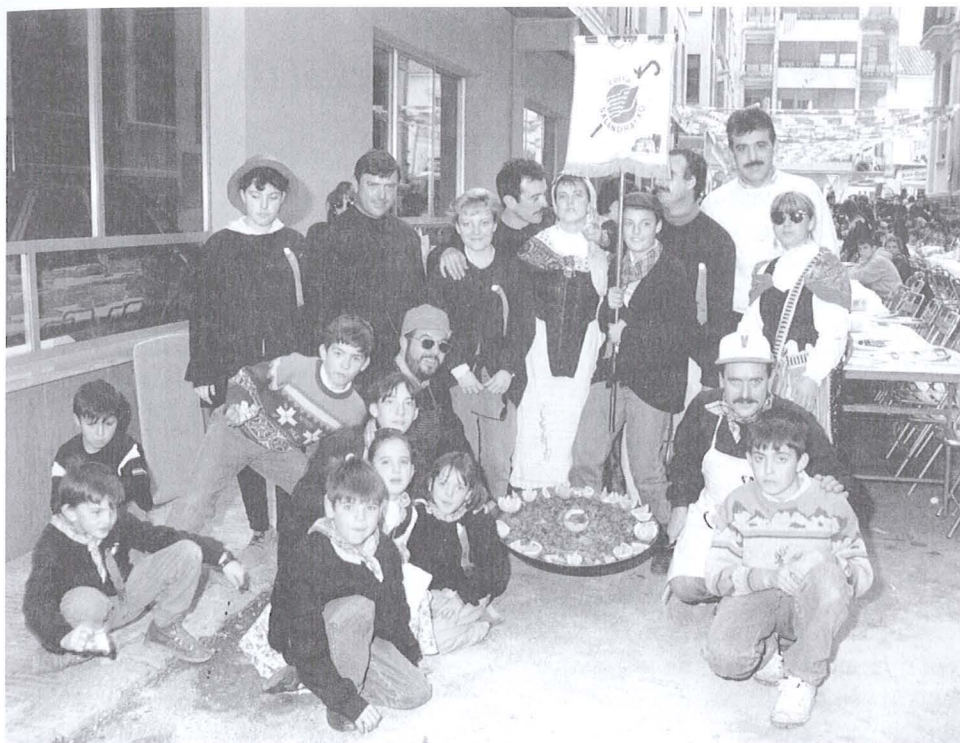
Les opcions que ofereix el carrer magdalenenc són diverses. Aquestes que hem esmentat suara són algunes de les més nor-

El carramoto forma part del paisatge magdalenenc. Foto: J.C.

OPINIÓ

La festa al carrer, una reivindicació que ha estat guanyada per a la Magdalena. Foto: J.C.

malitzades. Ben segur que n'hi ha d'altres, d'opcions festives, tantes com veïns.

Molt bé, però que té a veure el món de les colles en tot aquest aldarull de la Festa? A la gent que hem format part—ara o abans— de les colles festeres de la ciutat sempre ens ha preocupat la imatge del nostre col·lectiu davant la societat castellanenca. En realitat

el dubte ens ha assaltat des d'un principi, i no sabem ben bé si això de la Federació de Colles s'enten o no.

Val a dir que, al voltant de les festes de la Magdalena de l'any 1993, van tindre lloc les primeres reunions entre col·lectius de colles, per tal de crear un organisme rector, una mena d'Ens que aplegarà els diferents grups de colles festeres de la ciutat. L'objectiu principal d'aquella primera presa de contacte va estar la creació d'un suport jurídic que integrarà a totes aquelles associacions culturals de la ciutat que tingueren alguna cosa a dir pel que feia a la recuperació de la vessant popular i participativa de la festa.

De llavors ençà, la presència del nostre col·lectiu dins l'àmbit social i cultural de la ciutat ha estat cada cop més significativa i ens consta que la tasca que s'ha desenrotllat al llarg d'aquests

anys d'existència ha estat reconeguda abundantment.

En aquests gairebé vuit anys de vida, la Federació de Colles ha sumat esforços per tal d'arrelar en el sòl de la festa. Algunes fites d'aquest període han estat, entre d'altres, l'organització del **III Congrés Magdalener** —les conclusions del qual encara no han estat publicades i que, malgrat això, caldria de convocar-ne una nova edició—, que va celebrar-se el mes de juny del 1995; la recuperació d'alguns elements que corrien el risc de perdre's per a la festa, com ara **la Tornà de la Romeria**, o el sentit participatiu de viure la festa al carrer, amb l'aportació d'actes tan emblemàtics com el **Sopar de Colles** o la massiva participació de colles federades al **Concurs de Paelles** que organitza la **Colla del**

Rei Barbut, etc. Cal fer esment també de la creació de **l'Escola Municipal de Dolçaina i Tabal** —sense dubte, l'escola més important d'aquests dos instruments d'arreu del País Valencià— i la recuperació i consolidació d'una altra festa que restava perduda per a la ciutat: **la festa de la Nit de Sant Joan**.

Bé siga mitjançant acords de col·laboració amb entitats públiques i privades, o bé amb l'aportació d'activitats genuïnes, el fet cert és que la Federació Colles de Castelló —que a hores d'ara esta integrada per 66 colles, que apleguen més de tres mil persones— ha sabut crear-se, de mica en mica, un nom propi dins el canemàs de la festa a la ciutat de Castelló.

Però, és segur que ara que venen festes haurem d'assistir bocabadats a la brollada d'una veritable allau de locals i d'antres que, sota la disfressa de colles, es dedicaran a fer calaix. Només a fer calaix. Més d'un carrer i cantonada s'impregnaran de les olors etèries de l'alcohol, o amb el perfum àcid de les llargues pixarrades... Però, res no passarà. Sonarà el *Rotllo i Canya*, i això. I demà: *Magdalena, Festa Plena!*

Joan Bta. Campos i Cruanyes

UNS ALTRES POBLES

ESCENES DE L'ÍNDIA

Una nit a Benarés: Pawan. El mocador de Marisol (I)

He retornat d'un viatge apassionant que m'ha dut a l'Índia, un país enigmàtic i excitant, imprescindible en el quadern de bitàcola de qualsevol mariner encuriolit pel secrets de les aigües que envolten la nostra illa.

Avui he passat una llarga nit a Benarés, la Varanasi dels indis, la ciutat-riu, la ciutat de les cendres.

Aquesta és, sense dubte, una de les ciutats més sorprenents, contradictòries i alhora suggeridores de l'Índia. Mentre passeges per aquesta ciutat de carrerons impossibles, per on transita la pols dels segles, te n'adones que una llar no és sempre una porta, ni un tros de pa, ni l'aigua que bull al foc... Trobes que al carrer la gent naix i viu (o sobreviu). I mor. Això és tot.

En arribar a Benarés, el primer que has de fer és llevar-te la màscara que dus ficada al rostre, aquesta segona pell, com una cuirassa, que fas servir per a racionalitzar tot allò que no t'agrada i per això creus que et protegeix. Aquest costum occidental de rebutjar el què no entenem.

D'entrada, res no hi ha que entendre ací, a l'Índia. Perquè res no és el que pareix: tampoc la pobresa o la misèria o la brutícia o la fam hi són res, ací. Tampoc no hi són. Res és a l'Índia. O potser sí. Tot fa com un riu que va i ve. Com el Ganges —*el Ganga*, en la llengua nativa—, el riu mare que els allesta i que els du i que s'alimenta, des de fa mil·lennis, amb la cendra dels seus fills. El Ganges és. Només el riu. Benarés.

Recorde que vàrem passar una nit a Benarés. Sí, va ser una nit llarga com un llarg silenci. I el riu. I el temps que mai no acabava de passar en va, certament. Encara no he pogut oblidar res d'allò que Benarés m'ha ensenyat, perquè n'és un pou inexhaustible de sensacions, que vaig descobrir, de mica en mica, mentre recorde. I el cor em bateja a cada nova evocació.

No tingueu por de la gentada que pu·l·lula indiferent pels carrers. No us esvereu davant la mirada perduda dels *sadhus*, aquests fills del déu Shiva que mediten, rere un munió de pèls de barba i d'ossos. A Benarés ningú no us demanarà res. Ells són vianants que es troben al final del seu petit camí i que estan a punt de trencar l'últim cercle de reencarnacions que els falta, abans d'accedir al cor mateix de Shiva, el riu. La mort. L'anhelada llibertat.

Recorde que vàrem agafar un *rickshaw* (una mena de tricicle amb tracció a les dues cames, que es fa servir com a mitjà de transport urbà), per tal d'anar a la riba del Ganges, a la zona de les cremacions. El *rickshaw* és una solució ecològica al problema del trànsit urbà que tants

de maldecaps produeix a les nostres ciutats i que els urbanistes moderns, aquells que pertanyen a la colla del qui mai no xafen el carrer, haurien de tenir en comptes a l'hora de dissenyar la ciutat del futur.

El cert és que el conductor d'aquell vehicle rudimentari, un homenet pàl·lid i esquifit, tossia d'esma, a cada pedalejada. A mi em feia patir, aquell pobre home, que voleu que us diga! Però, ben mirat, tothom tossia a Varanasi, tret de les estàtues i de les vaques, que transitaven impassibles per tot arreu.

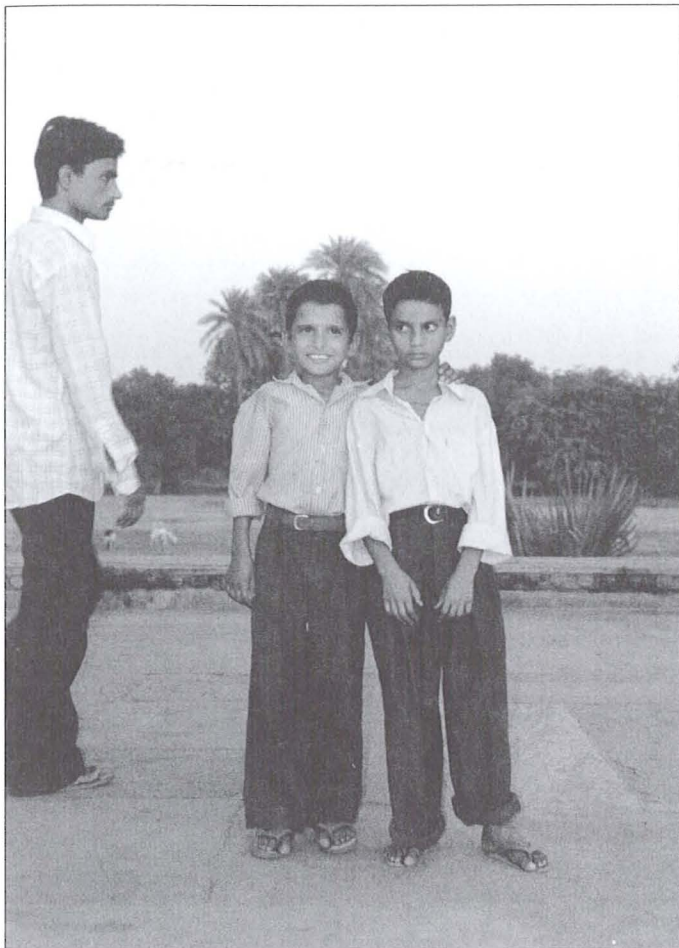
Des d'aquesta talaia observava la ciutat com si un somni: tendals mimètics, a banda i banda dels carrers, on la gent s'amuntegava per a viure. Vaques, pols, muntanyes de pols, i excrements de vaca per tot arreu. Suors. Les olors de l'Orient. Sí, passejàvem entre dues llums per carrers estrets, inversemblants, de Varanasi, la ciutat més sagrada de l'hinduisme, la morada de Shiva.

No recorde el moment precís en que vaig veure'l, potser ja ens havíem baixat del *rickshaw* i ara caminàvem cap a l'embarcador. Sé que era cap al tard. Potser va sortir d'entre

UNS ALTRES POBLES

N'hi ha moltes, de mirades com les de Pawan, a l'Índia. Foto: J.C.

l'espessor d'una broma. Potser era carn de la mateixa broma: "Senyor, senyor, tingueu cura del terra. Ací hi ha moltes cagades de vaca". Uns ulls com a taronges se'm van quedar mirant, amb un somriure ample, molt amical. Pawan anava descalç. No alçaria més de quatre pams del terra.

Ens havia escollit d'entre l'exèrcit de turistes que pul_lulen desorientats per Benarés, a l'hora púrpura. N'érem els seus clients, per una estona. Duia una bossa d'*Iberojet* penjada al coll, de la qual sortien uns ventalls fets de làmines de fulla de palma i de canya, molt ben treballats. Una veritable obra d'artesanía. Però, Pawan no semblava interessat a vendre'ns res. Ens seguia, això sí, molt educadament, mentre ens parlava amb un espanyol de paraules planes, molt entenedor. De tant, en tant, ens avisava: "Senyors, tinguen cura, una altra caca-lavaca". Mai no havia anat a l'Escola. Pawan va acomiadar-se'n, en arribar al llindar de l'embarcador. Li vàrem comprar un ventall.

Des de la barca estant, el vaig cridar en veu alta, perquè vingués. Volia fer-li una foto, com a penyora del nostre encontre. Vaig donar-li les gràcies i li vaig dir que es cuidàs. No

se'm va ocórrer una altra cosa a dir. "Gràcies, senyor". Desconec si algú, alguna volta, va arribar a donar-li un bes.

A Varanasi, a la vora del riu, hi ha unes immenses escales (els *ghats*) que baixen fins a trobar-se amb l'aigua sagrada del Ganges. Aquest és el lloc on tenen lloc, a l'alba, les ablucions i on es fa el ritual diari del bany, que espurga el karma, crea mèrits i fa possible renaixements favorables. Enllà, al llarg del dia, però, sobretot a la nit, els cossos sense vida, esperen sense pressa el moment de la cremació, arreglats al voltant de pires de sàndal i d'altres fustes aromàtiques. A través del color del sudari hom pot saber la natura del difunt: el blanc per als homes, el taronja per als bramans, i, el roig per a les dones.

Aquella nit hi havia tres fogueres enceses alhora, al *ghat* de Manikarnika, el punt de peregrinació més sagrat d'aquesta riba del Ganges. Quan les flames d'una pira s'apagaven, els familiars del difunt arplegaven, curiosament, les restes de cendra i les abocaven a dins d'una caixeta. El seguici desapareixia en ordre, entre les bromes de la nit. Tot seguit, una altra família entrava a l'escena: un grup d'homes transportaven als muscles un altre cos embolcallat dins d'un sudari, fins a la mateixa vora del riu. En arribar-hi, un dels homes (invariablement el cap de família o el fill de major edat), introduïa el cos en l'aigua, alhora que es cantaven una mena de lletanies, els mantres, com a pregàries. Després a la pira. El foc. La cendra.

Però, no ningú semblava estar trist. Cap soroll, cap lament, cap plor. Res no s'oïa, tret del xisclar de les flames, que formaven un rastre de pampallugues fosforescents que ens marejava la visió. Tothom contemplava, indolent, el vaivé del foc. Nosaltres també observàvem, impassibles, aquells éssers que retornaven a la cendra sense molestar ningú.

De camí a l'hotel, vàrem passar per una tenda de sedes, al bell cor de la ciutat. Vaig pensar en comprar un mocador, per a la meua amiga i escriptora de Nules, Marisol González. Jo havia pensat que potser a una poetessa com ella, li agradés la idea de tenir

una peça de roba com una *joia*, aquell guardó que s'obtenia en guanyar els Certàmens Poètics, al segle XV. Un mocador com a testimoniatge de la nostra complicitat literària, ni que fóra com a prova de l'amistat encetada. Lola va triar-ne el color. Espere, de tot cor, que li agrade.

Joan Bta. Campos i Cruaïnes

1. **Pawan**, en hindú, significa fill de l'aire.

2. **Varanasi** —nom que rep la ciutat de Benarés en la llengua hindú— és un mot compost, que està format pels noms dels rius Varouna i Assi, que conflueixen amb el Ganges.

INFORMACIÓ

CONVOCATÒRIA DE PREMIS XVII CERTAMEN LITERARI "MARE DE DÉU DEL LLEDÓ"

La Reial Confraria de la "Mare de Déu del Lledó", en el seu desig constant de promoure els valors culturals dins el marc de les tradicionals Festes de Maig, en honor de la Mare de Déu Patrona de la ciutat de Castelló, convoca per setzena vegada el CERTAMEN LITERARI, amb els següents premis:

DE LA REIAL CONFRARIA DE LA MARE DE DÉU DEL LLEDÓ

Flor Natural. A la millor composició poètica, de tema i metre lliures, dedicada a la Verge Maria, sota l'advocació de la Mare de Déu del Lledó. (Dotació: 100.000 pessetes)

DE L'EXCM. I RVDM. SR. BISBE DE LA DIÒCESI

Investigació. Al millor estudi sobre el tema "Maria, Mare de Misericòrdia". (Dotació: 60.000 pessetes)

DE LA GERMANDAT DELS CAVALLERS DE LA CONQUESTA

Prosa. A la millor prosa, de tema lliure i extensió limitada a 60 fulls, dedicada a la Verge Maria, sota l'advocació de la Mare de Déu del Lledó. (Dotació: 60.000 pessetes).

Nota: Els treballs s'adreçaran a la Basílica del Lledó (12003 Castelló), indicant en el sobre "Certamen Literari", i el termini d'admissió d'originals finalitza el dissabte, 15 d'abril de 2001, a les 24 hores.

Castelló, febrer de 2001
Reial Confraria de la Mare de Déu del Lledó

IV JORNADES MUNICIPALS DE CULTURA POPULAR A LA CIUTAT DE CASTELLÓ

Centre Municipal de Cultura (CMC). 9 i 10 de març de 2001

Del 5 al 10: Exposició de fotografia sobre tradició oral al CMC

Divendres, 9 de març

18.30 hores: Acte d'obertura de les Jornades.

19.00 hores: ponència a càrrec de **Manuel Ferrer Lluch:** "La literatura del pueblo".

Dissabte, 10 de març

(programa de les ponències):

10.00 hores: Jacinto Heredia Robles: "Hablando en círculos"

Carles Pitarch: "Estructures mètriques en la cançó valenciana".

12.00 hores: Fàtima Agut: "El teatre de tradició oral: les representacions pasquals i sainets"

Teudo Sangüesa: "El contrabando de Morella, el teatre al carrer"

16.30 hores: Àlvar Monferrer: "El romancer oral"

18.00 hores: Henri Bouché: "Literatura i tradició oral santantonianes"

18.45 hores: Martí Domínguez: "Folklore de la Natura: tradició popular en la pintura del Renaixement"

19.45 hores: Acte de cloenda

IV
JORNADES MUNICIPALS
DE
CULTURA POPULAR
A LA
CIUTAT DE CASTELLÓ

CENTRE MUNICIPAL DE CULTURA
9 i 10 de març de 2001

